

**"ОТБАСЫ ЖӘНЕ
МЕКТЕП:
ҚАТЫГЕЗДІКСІЗ
ЖӘНЕ ЗОРЛЫҚ-
ЗОМБЫЛЫҚСЫЗ
БАЛАЛЫҚ ШАҚ"**

**БАЛА НЕМҚҰРАЙЛЫЛЫҚТЫҢ,
ҚАТЫГЕЗДІКТІҢ ЖӘНЕ ҚАНАУДЫҢ
БАРЛЫҚ ТҮРЛЕРІНЕН ҚОРҒАЛУЫ
КЕРЕК.**

**Бала құқықтары декларациясының 9-
принципі**

(1959 жылғы 20 қарашадағы)

Зорлық–зомбылық пен зорлық-зомбылық - көптеген балалардың білім алу құқығын жүзеге асырмауының, ауруға шалдығуының, бала өлуінің, мүгедек болуының, өз мүмкіндіктерін ешқашан жүзеге асырмауының және ешқашан бақытты сезінбеуінің себебі.

- Қазіргі жағдай балаларға қатысты зорлық-зомбылықтың таралуының төмендеуімен емес, осы құбылыстың бар екендігін мойындауымен және қоғамның балаларға қатысты зорлық-зомбылықтың алдын алу үшін барлық қажетті шараларды қабылдауға дайын болуымен сипатталады.

37 БАП. ҚАТЫСУШЫ МЕМЛЕКЕТ МҰНЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТЕДІ:

- а) ешбір бала азаптауларға немесе басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен жазаларға тартылмаған.
- Бала құқықтары туралы конвенция. Қабылданды [44/25 қарармен](#) Бас Ассамблеяның 1989 жылғы 20 қарашадағы

- **3 БАП.** ҚАТЫГЕЗДІКТЕН, ҚАНАУДАН ЖӘНЕ ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚТАН ҚОРҒАУ:
БАЛАЛАР ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚТЫҢ, НАЗАР АУДАРМАУДЫҢ, ҚАНАУДЫҢ ЖӘНЕ ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚТЫҢ БАРЛЫҚ ТҮРЛЕРІНЕН ҚОРҒАЛУҒА ҚҰҚЫЛЫ. ҚОҒАМ БАЛАЛАРҒА ҚАТЫСТЫ ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚТЫҢ БАРЛЫҚ ТҮРЛЕРІН ЖОЮҒА ТИІС.

- БҰҰ Бас Ассамблеясының арнайы сессиясының 2002 жылғы 10 мамырдағы № қаулысымен қабылданған "Балалардың өміріне қолайлы әлем" Декларациясы мен іс-қимыл жоспары. S-27/2

Қатыгез қарым-қатынас – бұл ата-аналардың, олардың орнындағы адамдардың немесе басқа ересектердің балаға қатысты кез келген әрекеті немесе әрекетсіздігі, соның салдарынан баланың денсаулығы мен әл-ауқаты бұзылады немесе жағдай жасалады.,

оның оңтайлы физикалық немесе психикалық дамуына кедергі келтіретіндер оның құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіреді.

**ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚ – БАСҚА
АДАМҒА КҮШПЕН БАҚЫЛАУДЫ
ОРНАТУҒА НЕМЕСЕ САҚТАУҒА
БАҒЫТТАЛҒАН ҚАРЫМ-
ҚАТЫНАСТЫҢ КЕЗ КЕЛГЕН
НЫСАНЫ.**

Әрекет (әрекетсіздік)
баланың физикалық және
психикалық денсаулығына
нұқсан келтіретін немесе
зақымдану қаупі бар ата-
аналар немесе басқа
ересектер тарапынан.

Физикалық зорлық-зомбылық

Бала жыныстық
ынталандырылатын немесе
жыныстық ынталандыру
үшін пайдаланылатын кез
келген байланыс немесе
өзара әрекеттесу.

Сексуалдық зорлық-зомбылық

Балаларға эмоционалды
түрде дұрыс қарамау:
кінәлау, қорлау, баланы
қорқыту (ұрысу, айқайлау,
қорқыныш сезімін ояту).

Психикалық зорлық-зомбылық

Қамқорлықтың болмауы
(баланың негізгі
қажеттіліктерін ескермеу),
баланың тамаққа, киімге,
медициналық көмекке,
қадағалауға деген негізгі
қажеттіліктерін ескермеу.

Экономикалық зорлық-зомбылық

Бұл көбінесе
ересектердің
қатыгездігі мен
немқұрайлылығынан
туындайтын баланың
ішкі мәселелерінің
көрінісі

АГРЕССИЯ

**БАЛАЛЫҚ ШАҚТА ҮЙРЕНГЕН МІНЕЗ-
ҚҰЛЫҚ ҮЛГІСІ БАСҚА ӘЛЕУМЕТТІК
ИНСТИТУТТАРДА: МЕКТЕПТЕ,
УНИВЕРСИТЕТТЕ, ЖАЛПЫ
МЕМЛЕКЕТТЕ ЖАҢҒЫРТЫЛАДЫ.**

**Зорлық-зомбылықтың
таралуын тоқтату балаларға
деген қатыгездікті жеңу
арқылы ғана мүмкін
болады.**

- **Зорлық-зомбылық балаға зорлық-зомбылық туралы сабақ береді;**
- **баланың жақсы көретініне деген сенімін бұзады;**
- **балада алаңдаушылық туғызады;**
- **ашуды және кек алуға деген ұмтылысты тудырады;**
- **өзінің жанашырлығын қабылдауды және басқаларға деген жанашырлықты жояды**

ҚОРЫТЫНДЫ:

ОТБАСЫНДА ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚ ПЕН ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚҚА ҰШЫРАҒАН БАЛАЛАР, ОЛ ҚАНДАЙ ФОРМАДА БОЛСА ДА, ҚАЛЫПТЫ ӘЛЕУМЕТТЕНУ ПРОЦЕСІНЕН "ШЫҒЫП" ҚАЛАДЫ ЖӘНЕ ҚАЛЫПТЫ ӨСУ МЕН ДАМУ ҮШІН ҚАЖЕТТІ ҚАУІПСІЗДІК СЕЗІМДЕРІНЕН, СӨЗСІЗ ҚАБЫЛДАУДАН, ҚОЛДАУ МЕН КӨМЕКТЕН АЙЫРЫЛАДЫ. АТА-АНАЛАР ТАРАПЫНАН.

ОЛАР КӨБІНЕСЕ ӨЗДЕРІН ҚОРҒАЙ АЛМАЙТЫНДЫҒЫН ДӘЛЕЛДЕЙДІ ЖӘНЕ БАСҚАЛАРМЕН ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТА НЕҒҰРЛЫМ ИКЕМДІЛІК ПЕН СЕНІМСІЗДІКТІ НЕМЕСЕ АГРЕССИВТІЛІКТІ КӨРСЕТЕДІ.

БҰЛ ӨЗІМЕН ЖӘНЕ БАСҚАЛАРМЕН ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТА ҚИЫНДЫҚТАРҒА, БЕЙІМДЕЛУДІҢ БҰЗЫЛУЫНА ӘКЕЛЕДІ.

ӨЗ ОТБАСЫНДА БАЛАҒА ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚ КӨРСЕТУДЕН ҚАЛАЙ АУЛАҚ БОЛУҒА БОЛАДЫ?

Бәрінен бұрын:

- 1. Балаға зорлық-зомбылық көрсетудің не екенін және әсіресе балаларға мұндай қарым-қатынастың САЛДАРЫ туралы білу.**
- 2. Бұл сіздің балаңызбен қарым-қатынасыңызда болып жатқанын өзіңізге мойындау.**
- 3. Түсіну: бұл неліктен болып жатыр? Неге? ("Бала кезімде мені қалай жазалады? Мен қалай жазалаймын?")**
- 4. Баламалы әдістерді қолдануға тырысу, психологтардың кеңестері мен ұсыныстарын қолдану. Егер олар балаға зорлық-зомбылық көрсетудің негізінде болса, өз мәселелерін шешу**

ЖАЗАЛАРДЫ НЕМЕН АУЫСТЫРУҒА БОЛАДЫ?

- Асықпай
- Шыдамдылықпен
- Түсіндірумен
- Алаңдаумен
- Марапаттармен

**НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА
РАХМЕТ!**